

látni a világot, amikor a „marslakók” szemével nézzük, vagy egy fiktív bírósági tárgyaláson az ügyész, a védő vagy a vádlott szemével, miként döbbenünk rá, hogy nincs egyértelmű igazság, hogy minden relatív, hogy anakronizmusok veszik körül világunkat, amelytől meg lehet szabadulni, ha akarunk. Gyakorolták az elidgenítést, miként szólhatnak egy-egy jelenségről, tárgyról különböző érzelmi magatartásból. Miként válnak azok a megszólalás különbözőségeiből eredően ünnepegyessé és mulatságossá, nevetségessé és fennköltté. **Megtanulhatták a résztvevők, hogy saját szubjektív vizmukban is kételkedni kell, s meg kell kísérelni kialakítani egy általános magyarázó érvrendszert.** Rájöhettek, hogy az egyéni értékítélet nem általánosítható. Megpróbálták elérni a tanárok, hogy a foglalkozás során **kialakuljon a kétségbevonás képessége, az adaptációs és absztrakciós készség,** gyakorlatban sajátíthatták el mifélek az analógiás és antitézisen alapuló módszerek, s hogy ezek gyakorlása révén hogy juthatunk új összefüggések birtokába. Mit lehet csinálni egy radírgumival? — tették fel a kérdést. Mire emlékeztet az iskola? Mi lenne ha a trianoni békeszerződés érvényét veszítené? Milyen lesz a család 2500-ban? **A sablontól eltérő gondolkodtatás, ez volt a cél,** s a módszer ezt sugallta; gondolkodjunk másként. Ez az eszme vezette a tanárokat akkor is, amikor ilyenféle megközelítésben nyúltak az irodalom, a dráma tanításának problémájához. mitől lesz ugyanaz a történet komédia vagy tragédia? Ha ismerjük egy dráma elejét és végét, mi minden történhet közte.

Az utolsó estén aztán a hallgatók szerepeltek. Improvizatív játékokkal. A tanárok pedig meggyőződhetek arról, hogy eredményesen dolgoztak. Működött az analógiás módszer. Parabola játékaikban viszont láthatták saját magukat is.

(debreczeni)

II. Országos Gyermekszínjátszó Tábor

1991. július 8-17. között rendezte meg a Fóti Gyermekvárosban a II. Országos Gyermekszínjátszó Tábor a Marziányi Téri Művelődési Központ (az első országos tábort a Gödöllői Művelődési Központ rendezte tavaly Veresegyházán). A szervező intézmény s a helyszín változott csak, a táborvezető, a csoportvezetők többsége maradt. A szervezés módja, a tábor programja is hasonló: Országos meghirdetés alapján jelentkezettek a gyerekek, 10-14 év közöttiek, jöttek is házánk különböző részeiből. Idén Budapestről — az eddigi gyakorlattal ellentétesen — meglepően sokan.

Az életkort figyelembe véve osztottuk be a munkacsoportokat, amelyek egy-egy csoportvezető-rendező és egy-egy asszisztens irányításával dolgoztak tíz napon át. Programjukat, időbeosztásukat saját maguk alakíthatták ki, ebben kötttséget csak az étkezések és a közös esti rendezvények jelentettek.

Ismételten kiderült, hogy két-három nap elegendő idő a csoportépítésre, s tíz nap alatt még egy rövid produkciót is színpadra tud állítani minden csoport. Ismételten kiderült, nem kell „leverni” a gyerekeken a darabot: csak jól képzett szakember kell, aki gazdaságosan osztja be, tölti ki, használja fel a rendelkezésre álló időt. Szakember, aki kedvvel dolgozik, s meglepő módon a munkaerő költsége miatt ritkán dicsért fiatalok félórával a kezdés előtt rendre ott vannak a próbateremben, s néha még azt is mondják, hogy „ne hagyjuk abba!”.

Ami új volt idén: a Pest Megyei Művelődési Központ által szervezett gyermekszínjátszó rendezői tanfolyam hallgatói együtt dolgoztak a gyermekszínjátszó tábor résztvevőivel. A tábor munkája remek hospitálási lehetőséget jelentett a hallgatóknak, tanulmányozhatták a hat csoportvezető pedagógiai szemléletében közös, de gyakorlataiban eltérő tréning-módszerét, követhették a különböző gyermekszínjátszó műfajokhoz tartozó előadások létrehozásának folyamatát.

A tábor létrejöhett volna, gazdag és új gazdag szülők el is küldhették volna gyermekeiket, ha minden költséget a résztvevőkre hárítottuk.

Nem kellett ezt tennünk, ugyanis jelentős anyagi segítséget kaptunk a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítványtól, valamint a Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítványrendszer Muharay Alapítványától. Így egy átlagos fizetésű szülő gyermeke számára is elérhetővé-megfizethetővé vált táborunk.

Végezetül a „stáblista”: Fodor Mihály, Szakall Judit, Pálffy Mária, Lukács László, Körömi Gábor, Keményfi Róbert rendezők és Kaposi László táborvezető. A rendezői kurzust Nagy András László vezette, házigazdánk a Fóti Gyermekváros színjátszó csoportjának vezetője, Kiss Tibor volt.

(Kaposi)

A tiszasasi „Pitypang ház”

A Pitypang Humán Szolgáltató Egyesület 1989-ben alakult. Tagjai (zömmel pedagógusok) célul tűzték ki a néphagyományokon alapuló, a népi kultúra szellemiségét magában hordozó emberformálást, közösségteremtést, különös figyelemmel a hátrányos helyzetű gyerekekre, fiatalokra.

Az egyesületi célok segítésére létrejött a Pitypang Humán Szolgáltató Alapítvány is, amely nyitott és csekély összeggel rendelkezett. A tervek megvalósítása lehetségessé vált az Alapítványnak felajánlott ingatlanon, Tiszasason. A „Pitypang Ház”-nak nevezett falusi életterben kezdtük meg 1990-ben a nyári táborok szervezését.

Az Alapítvány tevékenysége nonprofit érdekeltsgű, az Egyesület tagjai térítésmentesen szabadidejükben szervezik, vezetik a „Ház” életét.

Nyári táborainkban: — fafaragó — kézműves — építő — dramatikus — játészó — bábos — arra törekedtünk, hogy a gyerekek olyan értékekkel találkozzanak, amelyek maradandó nyomot hagynak élményvilágukban és befolyással lehetnek további életükre. Az erdélyi fafaragó mestertől munka közben tanulhatták az ősi motívumokat, amelyeknek üzenetei a mai ember számára is fontosak.

A dramatikus játészótáborban megélhették a magyar népmese és mítosz alakjait. Megtanulhattak népi énekes, táncos játékokat valamint népdalokat hangszerek segítségével.

A kézműves táborok vendégei gyakorolhatták az egyszerű szövés technikákat, gyöngyözhettek, nemezelhettek, korongozhattak, agyagozhattak, segíthettek a kemence építésében.

A bábos táborban bábkészítés és bábozás közben élhették át a játék és az alkotás örömeit.

Minden táborban szerepeltek sport és vízparti programok. Növénygyűjtések, csillagmegfigyelések, „meseszövések”, beszélgetések színesítették a táborozók életét. Kedvüknek megfelelően vették ki részüket a konyhai és a kerti munkákból.

Tervezett programon kívüli élményt jelentett sok gyerek számára egy nyár elején elkezdett és az utolsó táborban befejezett törmelékes téglából, sárból készült épület felépítése, amely Bunkernek indult ám Pitypang Gyermekszarok-ká szelídült, sa játészagos építési megoldásokkal, berendezéssel. A gyerekek teljesen önállóan, egyedi elgondolásokkal valósították meg elképzeléseiket. Azóta többen is érdeklődnek az építményük felől. — „Mit szóltak hozzá a következő táborozók? — Költözött-e bele valamilyen állat?” stb. Fővárosi Nevelőotthonból az idén is elhívtuk a bábos táborba azokat a gyerekeket, akik már az elmúlt nyáron is élvezhették az Alapítvány meghívását. Az élmények hatására megalakították a Pitypang Bábcsoportot és az Otthon gyerekeinek előadásokat szerveznek maguk készítette bábokkal. A naponkénti dalolás, énektanulás hatásáról is halljuk a vissza jelzéseket, — a gyerekek egész környezete fűjja a magyar népdalkincsből válogatott dalokat.

Monzák Péter

Levél a „Bakancsosok” táboráról

„Örömmel értesítjük, hogy Jászfényszarun 1991. július 18-28-ig tartó „Bakancsosok” tábor véget ért. A tanári kar rendkívül színes foglalkozásokat tartott. A határon innen résztvevő 21, és a határon túli 22 pedagógus köszönetét fogalmazta meg a szervezőknek és mindazoknak, akik ezt a továbbképzést támogatták. Valamennyien kérték a képzés folytatását.

A tíz napos együttlét legfontosabb eredményét a következőkben foglalmazták meg:

- A határon innen és túl élő pedagógusok kicserélhették tapasztalataikat, szakmai „új jászületést és feltöltődést” kaptak a következő esztendő pedagógiai megújodásához.
- Módszertani eszköztárunk annyit gazdagodott az itt eltöltött idő alatt, mint még soha, az eddigi továbbképzéseiket is beleszámítva.
- Nagy élményt adott számukra a „játék” örömeinek újra felfedezése, a nevelésben és oktatásban elfoglalt óriási hatóereje.

Természetesen szó esett a negatívumokról is. Ez elsősorban a zsúfolt szálláskörülményekre vonatkozott.

Köszönjük (szíves) megértésüket és támogatásukat.”

Kovács Andrásné

Nagyné Faragó Mária

DUNASZERDAHELYI GYERMEKMŰHELY

Dunaszerdahely — talán a Dunamenti Tavasz rendezvénysorozat kapcsán — a felvidéki gyermekszínjátészás élesztője. Módszertani központjuk Szabó Károlyné, Jolika szervező munkája eredményeként idén ősszel is megszervezte a járási versmondók és színjátészók alkotótáborát, ahol a négy napos tréningre Magyarországról hívtak szakvezetőket. Csák György, az Arany János színház színművésze vezette a vers- és prózamondók közel harminc fős csoportját, Uray Péter a Légről és Bösről, Baranyai Gizi a Nagymegyerből és Vásárutról érkezett színjátészokat, jómagam a dunaszerdahelyi színjátészokkal dolgoztam. Mind az öt szlovákiai magyar csoport pedagógus vezetője részt vett a foglalkozásokon, így sa játészó élményükön keresztül is izelítőt kaphattak az alkotó jellegű gyermekszínjátészásból. Elmondásuk szerint rendkívül tanulságos volt a tábor, a gyermekszínjátészásról kialakult szemléletüket válottztatta meg. Módszerünk, ez tapasztalható volt, az újdonság erejével hatott pedagógusra, gyerekekre egyaránt.

Befejezésként a csoportok egy-egy félórás bemutatót tartottak a legsikeresebb gyakorlatokból, illetve a versmondók egy verses összeállítást adtak elő.

A felvidékiek után az erdélyiek is érdeklődnek a magyarországi gyermekszínjátészó rendezői módszerek iránt. A Budapesti Drámapedagógiai Központtól módszertani anyagokat, szakmai segítséget kérnek. Továbbképzést szerveznek színjátészó pedagógusoknak magyar szakemberek részvételével.

Szakall Judit

Egy friss találkozásról

Szakmai hétvégét hirdetett a Magyar Drámapedagógiai Társaság, harmincan össze is gyűltek október 19-én szombaton 10 órára. Helye a Marczibányi téri Művelődési Központ volt. A meghívó két témát ígért; A reformpedagógiák és a drámapedagógia címmel előadást Trencsényi Lászlótól, és egy vitalehetőséget a drámapedagógia irányzatairól.

Trencsényi László kimunkált előadásában Csokonaitól a magyarországi Rogers jelenségig nagy ívbe vázolta fel a reformpedagógiai áramlásokat, elidőzött egy-egy korszaknál, jelenségnél, társadalmi, politikai összecsengésnél. Hangsúlyosan szőtt Nagy Lászlóról, Karácsony Sándorról, aztán Gáspár László és Zsolnai József koncepciójáról. Utalt a politikára, amely általában mindig a reformpedagógiák ellenére működött, támadván is azokat, vagy azért, mert képviselőjük baloldali, vagy mert burzsoá. **A reformpedagógiai törekvések szerinte akkor erősödtek fel, amikor a gyermeket önértéknek kezdte tekinteni a társadalom, majd pedig amikor értéknek nyilvánította a személyiséget, azaz a cselekvő, kreatív embert is.** A drámapedagógia megjelenése is ez utóbbi jelenséggel van összefüggésben. Cselekvéstere is aszerint nő, miként a kreatív ember iránti igény a társadalomban. Lunacsarszki-jnak egy Mayerhold által fogalmazott oktatási tervéből olvasott fel részletet befejezésül. (1920!) Az idézetet, ha nem közli, hogy honnan való, gondolhattuk volna; ez egy mai jól fogalmazott drámapedagógiai program. Eltűnődhattunk, mivé züllött a szocialista eszme és gyakorlat. Gondolkodó, szocialista polgárt akartak nevelni drámapedagógiával. A valóságban nem lett se polgár, se drámapedagógia, helyette lett szovjet iskolagyár, s ami kijött belőle, az **alattvaló.**

A második témához apropót az adott, hogy Kristóf Péter még júniusban levélben bírálta a drámapedagógia **jelentlegi irányító személyiségét**, névszerint csak Gabnai Katalint, a levelet neki, a Minisztériumnak és a Pszichológiai Társaságnak, küldte el, s bírálataban azt nehezményezte, hogy a pszichológiai alapozású drámapedagógiát **felelőtlenül irányítják és oktatják, amennyiben a drámapedagógusok nem kapnak elégséges pszichodramatikus képzést.** Bizonyítja ezt a tény is, írta levelében, hogy magasszintű drámapedagógiai képzést éppen a színművészeti főiskolán indítanak. Kristóf Péter bevezetőként felvázolta a fenti mondatokat, Gabnai Katalin megtette megjegyzését, s aztán megkezdődött az eleven és kulturált eszmecsere. A résztvevők Kristóf Péter ellenébe foglaltak általában állást, s nemcsak a módszerével nem értettek egyet, de levelének tartalmával sem. **Azt fejtegették, hogy a drámapedagógia nem azonos a pszichodrámaival,** s ez a módszer nem a lelkesültek gyógyítására született, hanem arra, hogy segítségével demokratikus berendezkedésű társadalomban **nyitott, humánus és gondolkodó állampolgárokat neveljenek.** Kifejtették, hogy minden pedagógia pszichológiai alapozottságú, csak az irányultságában van a különbség, a gyermek érdekét szolgálja-e vagy az ideológiáét. Emlékeztettek, hogy a drámapedagógia hazánkban az oktatásirányítás szelármájában formálódott, s hogy a személyiségfejlesztés drámapedagógiában honos eszközeinek elsajátításához — az önismereti játékoktól a kommunikációs gyakorlatokon át az improvizációs helyzetgyakorlatokig — igazán nincs szükség pszichodramás szakképzésre.

Kristóf bíráló levele első részének nyomán támadt vita elvette a levegőt a másik témától, hogy tudniillik miért a Színművészeti Főiskolán indul a legfelsőbb szintű drámapedagógiai képzés? Erről itt, nyilvánosan már nem is indult diskurzus.

A krónikás mindazonáltal megfogalmazott magának néhány szentenciát:

- Hiányos információk és tapasztalatok birtokában, egyedül, nyilvánosan nem érdemes külön véleményt benyújtani.
- A kelést nem nyalogatni kell, hanem kifakasztani, csak utána indul meg a gyógyulás.
- A személyes érdeket ideológiai vagy érzelmi celofánba csomagolni ma is kifizetődő.
- A mai tüzek körül is érdemes tartózkodni, ott is lehet melegezni, noha a tűz körül is meghidegedhet a levegő.

(Krónikás)

Reformpedagógiák — alternatív pedagógiák — Trencsényi László szakirodalom ajánlata —

- Nemesné Müller Márta: A családi iskola életkeretei (Budapest, 1938)
Buzás László: Az „Új Iskola” pedagógiája (Tankönyvkiadó 1967)
Buzás László: A reformpedagógia hatása a magyar pedagógiára (Tankönyvkiadó 1983)
Vág Ottó: Reformtörekvések és reformmozgalmak a XX. században (Tankönyvkiadó 1982)
Nagy László: A gyermek érdeklődésének lélektana (Tankönyvkiadó 1982)
Zsolnai József: Egy gyakorlatközelű pedagógia (OOK 1980)
Gáspár László: A szentlőrinci iskolakísérlet (Tkk: 1984)
Magyar Beck Anna: Háttér a gyermekkulturáról (Háttérkiadó 1984)
Freinet: A Modern Iskola technikája (Tankönyvkiadó 1982)
Galambos Rita—Horváth H. Attila: Másképp is lehet (Neveléstudomány és iskolakutatás 1988/1.)
Vekerdy Tamás: Waldorf óvodák — Waldorf iskolák (kritika 1989/4.)
Trencsényi László: Alternatív iskolatulajdonosok, alternatív pedagógiák? (Új Pedagógiai Szemle 1991/3.)
Hortobágyi Katalin: Projekt-kézikönyv (Iskolafejlesztési Alapítvány 1991)
Bagdy—Telkes: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában (Tankönyvkiadó 1990)
Bácskay Júlia: Önismereti csoportok kamaszoknak (Iskolapszichológia sorozat ELTE Pszichológiai Tanszék)
Klein Sándor—Farkas Katalin: Hogyan lehetnének iskoláink gyermekközvetítők? (Csongrád Megyei Pedagógiai Intézet Szeged, 1990)
Lóránd Ferenc: A kísérlet és az innováció szerepe a pluralista oktatásügyben (Új Pedagógiai Szemle 1991/7-8.)